

דו"ח ועדת הביקורת לשנת 2020

אל: יורם שליאר – יו"ר הפ"י

מריאל הוברמן - מנכ"לית הפ"י

חברי הוועד המרכזי.

מאת: מאיר בוכנר ויגאל עמנואל (יו"ר) – חברי ועדת הביקורת.

התבקשנו ע"י הוועד לחתום על הדו"ח הכספי של העמותה לשנת 2020, לאחר שהוחתם ע"י מר אריק דן, רואה החשבון של הפ"י – ואנו מאשרים אותו. שנת 2020 הייתה שנה מיוחדת במינה, עקב מגיפת הקורונה והשפעותיה על המדינה כולה וכמובן גם על פעילות הפ"י. שנה זו התאפיינה בעליה משמעותית בהיקפי הדרישות להתערבות פסיכולוגית, יחד עם צורך מתמיד בהגמשת דרכי עבודתם של הפסיכולוגים (ושל הפ"י) והתאמתן לדרישות משרד הבריאות ושאר הרשויות להם ניתן שירות. בפרקים הבאים נלקחו בחשבון הן המגבלות והן היתרונות שנבעו מהשלכות המגיפה בשנה זו.

א. התאמת פעילות העמותה למטרותיה

מעיון בפרוטוקולים, השתתפות בחלק מן הישיבות וכן על סמך הגדרת החזון ומטרות הוועד (שגובשו בנובמבר 2019 בכנס זיכרון-יעקב) נראה כי נעשתה התקדמות מסוימת בכיוונים שהוגדרו, אך לדעתנו עדיין לא בהיקף המתבקש ולא בקצב המתאים. ראוי לציין כי דווקא בשנת הקורונה – ובזכות השימוש ב"זום", התקיימו כל ישיבות הוועד כסדרן (ולפעמים אף פעמיים בחודש). הדבר איפשר זירוז של קבלת ההחלטות (ביחס לשנים קודמות) וכן את קיומם של מספר דיונים עקרוניים חשובים – כגון שינוי תקנון האסיפה ודרכי ניהול העמותה. עם זאת, לגבי חלק ניכר מן ההחלטות שנתקבלו, עדיין נצפתה "סחבת" בהוצאתן לפועל, כפי שיפורט בהמשך. למשל, כבר באפריל 2020 הוגש דו"ח ביניים של צוות מטעם הפ"י, שמטרתו הייתה לגבש מנגנון חלופי לזה האנאכרוניסטי שעל פיו התנהלה עד אז האסיפה השנתית. הועלו מספר רעיונות, אך הם לא יושמו במהלך 2020 (חלקית בשל מגפת הקורונה, אך לא רק). במהלך מרץ הועלה לרשת "אינדקס הפסיכולוגים הקליניים" ובהמשך גם האתר "פסיכולוגיה קלינית בשבילך".

ברמה העקרונית אין בכך פסול (מה עוד שניתן לכך אישור של הוועד המרכזי), אולם במצב היחסים השברירי בתוך הפ"י והתחרות הסמויה בין פסיכולוגים מדיסיפלינות שונות, אנחנו מוצאים טעם לפגם בכך שלא עלו אתרים מקבילים לשירותים פסיכולוגיים נוספים (בעידוד ו"דחיפה" של הוועד המרכזי) וממליצים לפתח אינדקס כללי של פסיכולוגים. בסוף מאי ניתן היה לציין הישג של הפ"י (בשיתוף חטיבת הפסיכולוגים בהסתדרות המח"ר) ובו הפסיכולוגים הוגדרו כ"מקצוע חיוני" ע"י משרד הבריאות – כלומר הורשו לעבוד גם בזמן סגר כללי או מקומי. הכרזה זו מנעה מכל רשות או גוף ארגוני להחליט על דעת עצמם אם להעסיק את הפסיכולוגים או להוציאם לחל"ת. במהלך תקופת הקורונה הועבר ביזמת הוועד המרכזי הפרויקט "לומדים מרחוק – נשארים קרוב", שבמסגרתו הועברו ("ב"זום") כ-20 הרצאות בנושאים רלוונטיים למאות פסיכולוגים ברחבי הארץ. במהלך השנה, נציגי הפסיכולוגים השתתפו מספר פעמים במסיבות עיתונאים, וניכרה השפעה על מקבלי ההחלטות באמצעות ניירות עמדה מטעם החטיבות החינוכית וההתפתחותית בנוגע לשינויים הנדרשים במערכת החינוך בתקופת הקורונה ולאחריה. ביוני 2020 הפ"י יצא למאבק מוצלח כנגד הסתדרות הרופאים, אשר ניסתה להפקיע מידי הפסיכולוגים המורשים לכך את האופציה לאבחון של הפרעת קשב (A.D.H.D.). ביולי אושרה החלטה עקרונית, בדבר העסקת רכז/ת לפסיכולוגים עצמאים בהפ"י. בעינינו זו החלטה חשובה, מכיוון שכמעט מחצית מחברי הפ"י הם פסיכולוגים עצמאים (או שעובדים גם כשכירים וגם כעצמאים) ונכון שתהיה בהסתדרות הפסיכולוגים כתובת אשר תיתן מענה לצרכיהם. יחד עם זאת, לטעמנו לא ניתן למהלך פרסום מספק, באופן שבו אותם פסיכולוגים שזקוקים לכך, יידעו על קיומה של הרכזת שנבחרה לתפקיד. במהלך יולי ואוגוסט ננקטו פעולות שונות ע"י הפ"י והמנכ"ל דני כפרי, שבסופן הושג אישור "ניהול תקין" (הוגש לרשם העמותות ואושר בספטמבר). לקראת סוף השנה התבצע (באיחור של שנה וחצי מבחינת החלטות הוועד) תהליך הערכת המנכ"ל – שבסופו הוחלט על סיום תפקידו של מר דני כפרי, בתנאים שהוסכמו על ידי שני הצדדים. למרות ביקורות מסוימות שהועלו כלפיו ע"י חברי הוועד, אנו מוצאים לנכון להודות לו על עשר שנים של ניהול העמותה, אשר במהלכן הוביל המנכ"ל תהליך רציף של עליה במספר הפסיכולוגים חברי הפ"י ושמירה על איזון תקציבי של הארגון.

ב. התנהלותה הכספית של העמותה

כמו בכל גוף גדול אשר מנהל תקציב שנתי, לא ניתן היה לחזות ב-2019 את השפעות הקורונה, ולכן כצפוי – לא היה קשר ישיר בין הצעת התקציב לניהולו בפועל. בתכנון המקורי, תוכנית ההכנסות עמדה על 1,755,000 ₪ וההוצאות על 1,652,000 ₪. בשל הקורונה כמעט כל הכנסים המתוכננים (שהם מקור הכנסה משמעותי של החטיבות), לא יצאו לפועל, ימי עיון הועברו ב"זום" והתקבלו פחות הכנסות ממכירות ופרסומים. עם זאת – גם ההוצאות פחתו משמעותית, כך שלמרות הקשיים והאילוצים

התקציב נשמר מאוזן ונוהל בשקיפות ותחת מעקב של הוועד המרכזי. יש לציין כי לתוך מסגרת התקציב נוסף תשלום ל"פורום הארגונים" בסך 138,750 ₪ וכן שכר לתפקיד החדש של רכזת פסיכולוגים עצמאים בסך 15,000 ₪ (עבור 3 חודשים). התשלום לחברת "תארא" ב-2020 היה כ-160,000 ₪, זאת בנוסף לחלקה של התנועה לפסיכולוגיה ציבורית. בנוסף, שולמו עוד 3,000 ₪ בכל חודש עבור יח"צ. מצאנו לנכון להעיר, כי לאור העובדה שבמהלך 2020 הפ"י שכרה את שירותיהם של בעלי מקצוע שונים וכן (לקראת סוף השנה) עמדה להחליף יועץ משפטי ומנכ"ל, מן הראוי היה להעביר כל חוזה העסקה לעינונו של היועץ המשפטי, בכדי למנוע בעיות משפטיות וכלכליות (נוכחיות או עתידיות) בהעסקת אותם עובדים בשכר.

ג. על ועדת האתיקה

ועדת האתיקה הינה אחת הוועדות החשובות ביותר בהפ"י, והשנה מצאנו לנכון להקדיש לה פרק בדו"ח הביקורת. אחרי שנים של סטגנציה, נערכו השנה בהפ"י מספר דיונים לגבי הוועדה. כבר בסוף 2019 הגיש עו"ד אברהמי הצעות לשינוי תקנון ועדת האתיקה – וביניהן קריטריונים למכהנים בוועדה, צירוף חברים נוספים אליה (השנה כללה הוועדה רק שישה חברים) וכן הציע להעניק לה סמכות של בוררות. הצעותיו נדונו רק בספטמבר, ולמעשה פרט להעברת המלצות למועצת הפסיכולוגים, לא הוחלט על קידום של צעדים ממשיים לשיפור מעמד הוועדה ותפקודה. נכון ל-2020, מעמד הוועדה הוסדר באמצעות התקנון של הפ"י אך אינו מוסדר בחוק. במועצת הפסיכולוגים התקבלה לבסוף החלטה לקבל את כללי האתיקה של הפ"י כמחייבים את כלל הפסיכולוגים, אולם עצם העובדה שזוהי

ועדה של איגוד מקצועי,

עלולה להציב בעיה משפטית מול נילון שיטען כי הוא איננו חבר בעמותה ולכן אין לוועדה סמכות כלפיו. יחד עם זאת, אנו מקבלים את הגדרת התפקידים, לפיה תפקידה העיקרי של הוועדה איננו "שיפוטי" אלא עיסוק בהסברה, חינוך ומניעה. לאור זאת, מתבקש היה ליזום לפחות פעם בשנה יום עיון (כללי ו/או חטיבתי) בנושאי אתיקה, וכך להגיע לחשיפה רבה יותר של הפסיכולוגים לתחום. חשוב להדגיש כי וועדת האתיקה היא גוף מקצועי אוטונומי, אשר איננו כפוף לוועד המרכזי. עם זאת, בעבר (19-2018) הוועד פנה מדי פעם אל הוועדה, כדי שתחווה את דעתה בנושאים עקרוניים שעל סדר היום, או לגבי פניות מורכבות שהגיעו להפ"י. ב-2020 כמעט ולא נעשו פניות כאלה – וחבל שכך. אנו ממליצים גם לשפר את פעולתה של ועדת התלונות במועצת הפסיכולוגים וליצור שיתופי פעולה הדוקים יותר בינה לבין וועדת האתיקה. נכון לנובמבר 2020 וועדת התלונות כמעט ולא טיפלה בקובלנות – והן הועברו לטיפול של וועדת האתיקה (שלה כמעט ו"אין שיניים" מבחינת אכיפה). וועדת הביקורת סבורה בהקשר זה, שיש מקום לאפשר הגשת תלונה גם ע"י צד שלישי (כלומר לא רק למי שנפגע בעצמו מעבירה אתית של פסיכולוג). וועדת הביקורת מציעה למנות צוות פעולה של הפ"י לצורך יצירת קשר וביצוע חשיבה משותפת על תכנים ותהליכים בוועדת האתיקה וועדת התלונות במועצה הציבורית. ועדת האתיקה עוסקת בפניות רבות (13 בחודש במוצע) – כאשר לגבי חלקן נדרש ליווי ממושך. חבריה משקיעים מאמצים וזמן רב בעבודה שכולה התנדבותית. תקציבה השנתי של הוועדה ל-2020 עמד על ₪49,000 (כולל משכורת מזכירה) ולא כיסה רבים מן הצרכים וההוצאות. ועדת הביקורת מציעה לתגמל את חבריה – ובמיוחד את יו"ר הוועדה בתשלום ולהביא בכך לידי ביטוי את חשיבות התפקיד עבור הפסיכולוגים וכן להעלות את המוטיבציה של מדריכים ומנהלים לשרת בוועדה זו.

ד. ביצוע החלטות האסיפה הכללית והוועד המרכזי

בדו"ח הביקורת של 2019 חלק זה צוין כנקודת תורפה משמעותית של הפ"י. באופן כללי, הסתמן שיפור מסוים ב-2020, אם כי עדיין קיים פער בין הרצוי למצוי. כך, לדוגמה. עד אוגוסט סיכומים של ישיבות הוועד לא הועלו לאתר – כלומר לא הייתה שקיפות של החלטות

הוועד ופעולותיו, לכלל הפסיכולוגים. כמו-כן, בניגוד להמלצות ועדת הביקורת והחלטה של הוועד המרכזי עצמו, לגבי חלק מן ההחלטות שנתקבלו לא נקבע תאריך יעד ("דד-ליין") לביצוע, וכך קרה שחלק מהן התקבלו או בוצעו "בדקה התשעים" (כמו למשל הוצאת היומן השנתי) או שהוועד נאלץ להתפשר לגביהן ולבצען באופן חלקי. עם זאת, בחציה השני של השנה הוכנס הנוהל שעל פיו לכל החלטה יתווסף תאריך יעד לביצוע, וברוב המקרים (למעט הליך סיום תפקידו של המנכ"ל) הוועד עמד בו. כמו כן הוחלט על "גאנט" שנתי של ניהול העמותה (כלומר תאריכים קבועים מראש ביומן) למשימות שחוזרות על עצמן כגון הגשת תכניות עבודה חטיבתיות, דו"ח כספי, אסיפה שנתית וכו'. באוגוסט 2020 נערכו דיונים לגבי תיקונים בתקנון – כך שיאפשרו פעילות שוטפת ומסודרת לאורך השנה. בחודשים האחרונים של השנה, הוועד הקדיש מספר רב של ישיבות ודיונים לעיסוק בסיום תפקידו של המנכ"ל – מה ששאב משאבים רבים מהוועד, מן היועץ המשפטי ומהיו"ר, ולא הותיר די פנאי לעיסוק בנושאים חשובים אחרים. יש לציין כי בניגוד לשנתיים הקודמות, תכניות העבודה של החטיבות הוגשו ברובן עד יוני וחלקן אף כללו את שנת 2021 (תכנית דו-שנתית). לגבי ביצוען של תכניות אלה:

החטיבה השיקומית - הוציאה נייר עמדה לגבי תיעדוף חולים קשים בתקופת מגפת הקורונה אך לא נערכה בזמן אמת לטפל בחולי הקורונה עצמם.

החטיבה ההתפתחותית – התקשתה במאמציה להרחיב את מספר המסגרות המוכרות להתמחות התפתחותית ואנו תקווה שתצליח בכך יותר השנה.

החטיבה הקלינית – המשיכה במעקב אחרי הרפורמה בבריאות הנפש (ומגרעותיה), אך לטעמנו נדרשו יותר פעולות אקטיביות על מנת לפעול לשיפורה.

החטיבה החינוכית – גיבשה קריטריונים להכרה בתכניות לימוד והשתלמויות לפסיכולוגים חינוכיים, אך הדבר בוצע בקצב איטי, באופן שעלול היה למנוע מהפסיכולוגים להירשם ללימודים (משום שלא ידעו אם יהיו זכאים להחזר כספי עבורם).

החטיבה הרפואית – לא נחלה הצלחה בהגדלת מספר הפסיכולוגים המסיימים תואר שני בפסיכולוגיה רפואית, ואף שמשרד הבריאות הגדיל את התקנים עבורם, לא היו מי שיאיישו אותם. כמו-כן, לא בוצעה השנה הכשרה של פסיכולוגים רפואיים בחברה

הערבית, כפי שתוכנן.

החטיבה התעסוקתית – ארגונית - אף היא לא עמדה בכל תכניותיה ל-2020. וועד

החטיבה לא הורחב דיו ונראה היה כי החטיבה גילתה פחות מדי מעורבות ציבורית ותקשורתית לגבי התמודדות עם אבטלה וחל"ת ממושכות, בעקבות תקופת הקורונה.

בהקשר זה עלינו להעיר, כי כמעט לכל אחת מן החטיבות ישנו וועד מתמחים.

עם זאת, אין להם ייצוג בוועד המרכזי של הפ"י, ועל כן קיים חשש כי קולם אינו נשמע די הצורך ולא ניתן מענה הולם למצוקותיהם.

ולגבי פורום הוותיקים והגמלאים - אנו מציינים (לחיוב) שליחת מכתבים למשרד הבריאות

וכן הוצאת נייר עמדה שעוסק בצורך בטיפול ייעודי בבני הגיל השלישי, בתקופת הקורונה ובכלל. לקראת סוף השנה, גם יצאה לפועל (בשיתוף מכללת רופין) תכנית הכשרה לטיפול פסיכולוגי בבני ובנות הגיל השלישי. כמו-כן הפורום יזם סדרה של 4 מפגשי עיון מקוונים ומונה נציג מטעמו למועצה ציבורית לתחום הזקנה במשרד לשוויון חברתי.

ה. תיקון ליקויים מדוחות קודמים והמלצות לעתיד

כפי שצוין לעיל, חלק מפעולות הוועד והנהלת הפ"י התבצעו "בכיוון הנכון" ביחס להמלצות וועדת הביקורת מ-2019, אולם חלקן לא הושלמו – או שלא זכו להתייחסות גם ב-2020.

1) בהקמת "פורום הארגונים" הוצג יעד עיקרי של גיבוש תכנית לאומית לפסיכולוגיה

הציבורית. למרות שב-2020 הפסיכולוגים והפ"י בהחלט עלו למודעות האוכלוסייה באמצעות כתבות רבות בתקשורת הכתובה והמשודרת, יעד זה לא הושג, ויש לקוות שעם כינונה של ממשלה מתפקדת ב-2021 ניתן יהיה להמשיך ולקדם את הנושא מול משרדי הממשלה הרלוונטיים.

2) ב-2019 הצענו לשקול קידום הצעות חוק שונות (שאותן גיבש היועץ המשפטי

הקודם של הפ"י) לצורך מיצוב מעמדם של הפסיכולוגים והמקצוע בארץ, אך הפ"י לא פעלה למען קידומה של אף אחת מהן. כך, למשל, קידום הצעת חוק בנושא מתן סיוע וייעוץ פסיכולוגי חסוי לקורבנות עבירות מין, נדחה שוב ושוב ולבסוף "התמסס". כאמור, ב-2021 מתחלפים היועץ המשפטי והמנכ"ל, וייתכן כי עובדה זו תאפשר בחינת כיווני

- פעולה חדשים לצורך קידום ועדכון חוקים לטובת הפסיכולוגים ולקוחותיהם.
- 3) לגבי וועדת הביקורת עצמה, ישנה החלטה (כבר מ-2017) שימונו אליה שלושה חברים, אך בשנתיים האחרונות היא מונה רק שניים – ולא נעשה מאמץ ממשי לצרף אליה חברה/ה נוסף/ת.
- 4) מומלץ להמשיך ולגבש החלטה חלופית לגבי נוהל זימונה של האסיפה הכללית וביצועה על-פי המתווה שייבחר. הוועדה גם ממליצה על עריכת בחירות למיניהן באופן דיגיטלי ומבוקר.
- 5) וועדת הביקורת ממליצה על הקצאת סכומים בתקציב 2022 לשם מתן שכר או תגמול כספי כלשהו ליו"ר הוועד המרכזי וכן ליו"ר וועדת האתיקה – לאור חשיבות תפקידם בהפ"י, וכן האחריות הכבדה, הזמן והמאמץ המושקע בתפקידים אלו.
- 6) מן הראוי לנצל את הידע והניסיון שנצברו בעבודה מרחוק ובשימושי מחשב, לעריכת שינויים בתפיסת העולם המקצועית, להכשרת הלבבות ולמתן ידע עדכני בתחומים אלה (טיפול אינטרנטי, השתלמויות מקוונות וכו'), כפי שנעשה בצורה מוצלחת ע"י הפ"י וגופים נוספים בשנת הקורונה.
- 8) לצערנו, נפקד מקומו של פסיכולוג/ית מן המגזר הערבי בוועד המרכזי, ואנו ממליצים לפנות ולעודד פסיכולוגים מהמגזר להצטרף להובלת הפ"י.
- 9) המשך ביצוע והגברת פעולות אקטיביות לצורך רישום חברים נוספים לעמותה. רצוי לעשות זאת באמצעות החטיבות עצמן, וכן להיעזר ברכזות הפסיכולוגיה הציבורית והפסיכולוגים העצמאיים לשם כך.

בכבוד רב,

יגאל עמנואל (יו"ר)

מאיר בוכנר

ועדת הביקורת